

Βιβλίο

ΑΠΟ ΤΗΝ
ΤΙΝΑ ΜΑΝΔΗΛΑΡΑ

Η επιστροφή των μεγάλων συγγραφέων μέσα από νέους τίτλους

*Τα μεγάλα και σπουδαία ονόματα εγγυώνται μυθιστορήματα που θα
συζητηθούν και αυτό το καλοκαίρι. Επιλογές από τη νέα εκδοτική σοδειά.*

ΖΟΖΕ ΣΑΡΑΜΑΓΚΟΥ

Αυτοί που σηκώθηκαν απ' τη γη

Μτφρ.: Μαρία Παπαδήμα, Εκδόσεις Καστανιώτης

Πολύ προτού γίνει ο συγγραφέας των μεγάλων αλληγοριών που τον κατέστησαν μία από τις σημαντικότερες λογοτεχνικές φωνές του 20ού αιώνα, ο Ζοζέ Σαραμάγκου επέμενε να αντλεί το αξιακό του οπλοστάσιο από τον κόσμο από τον οποίο προερχόταν: τους ανθρώπους της γης, της σκληρής εργασίας και της σιωπηλής αντοχής. Στο μυθιστόρημα *Αυτοί που σηκώθηκαν απ' τη γη*, που κυκλοφορεί για πρώτη φορά στα ελληνικά, ο Πορτογάλος νομπελίστας συνθέτει ένα έργο βαθιά ριζωμένο στην ιστορία της πατρίδας του, αλλά και ταυτόχρονα οικουμενι-

κό ως προς τα ερωτήματα που θέτει γύρω από την αδικία, την αξιοπρέπεια και την ανθρωπινή αντίσταση. Στον πυρήνα της αφήγησης βρίσκεται η οικογένεια Μάου-Τέμπο, μια γενιά φτωχών αγροτών της νότιας Πορτογαλίας, ανθρώπων που μοιάζουν να φέρουν το βάρος ολόκληρης της κοινωνικής ιστορίας του τόπου τους. Παρότι περιγράφονται με ενάργεια η βία της εξουσίας, η εκμετάλλευση, η καταπίεση και η φτώχεια, ο Σαραμάγκου υπερβαίνει, με τη γνωστή επική γλώσσα, την απτή κοινωνική πραγματικότητα. Επιπλέον, πίσω από την ιστορία των ηρώων διακρίνεται η μνήμη των δικών του ανθρώπων, των αγροτών και εργατών που διαμόρφωσαν τη συνείδησή του και τροφοδότησαν το ηθικό και πολιτικό υπόβα-

θρο του έργου του. Γι' αυτό και το μυθιστόρημα δεν αφηγείται απλώς τη ζωή των ταπεινών αλλά μοιάζει να αναδύεται από το εσωτερικό της. Παράλληλα, στις σελίδες του διακρίνονται ήδη τα χαρακτηριστικά που θα σφραγίσουν αργότερα τη γραφή του Σαραμάγκου: η πολυφωνική αφήγηση, η οργανική σύνδεση του ατομικού με το συλλογικό, η λεπτή ειρωνεία αλλά και η ακατάβλητη πίστη στη δυνατότητα του ανθρώπου να αντιστέκεται. Η Ιστορία δεν παρουσιάζεται ως ένα αφηρημένο σκηνικό αλλά εισβάλλει στη ζωή των προσώπων, καθορίζει τις επιλογές τους, αφήνει τα ίχνη της στα σώματα και στις μνήμες τους.

ΚΟΡΜΑΚ ΜΑΚΚΑΡΘΙ

Σάτρι

Μτφρ.: Γιώργος Κυριαζής, Εκδόσεις Gutenberg

Όσοι διάβασαν τον *Επβάτη*, το κύκνειο άσμα του Κόρμακ ΜακΚάρθι, αναγνώρισαν πίσω από τις σελίδες του τα ίχνη μιας βαθιά προσωπικής μυθολογίας: τον μοναχικό περιπλανώμενο, τον άνθρωπο που προτιμά τη σιωπή από τη δημόσια έκθεση, τον ακούραστο αναγνώστη, τον εραστή της θάλασσας και της ελευθερίας. Όλες αυτές οι όψεις του συγγραφέα διακρίνονται ακόμη πιο καθαρά στο *Σάτρι*,

Biblio

ένα από τα σημαντικότερα και πλέον αυτοβιογραφικά έργα του, που πρωτοεκδόθηκε το 1979 και σήμερα εκδίδεται για πρώτη φορά στα ελληνικά. Πρωταγωνιστής του έργου είναι ο Κορνήλιος Σάτρι, που έχει εγκαταλείψει την ασφάλεια της κοινωνικής του τάξης και έχει επιλέξει μια ζωή στο περιθώριο, ζώντας σε ένα πλωτό σπίτι στις όχθες του ποταμού Τενεσί. Γύρω του απλώνεται ένας κόσμος γεμάτος μικροαπατεώνες, εργάτες, αλκοολικούς και περιπλανώμενους – ο κόσμος των ηττημένων και των λησμονημένων, εκείνων που σπάνια αποκτούν θέση στην επίσημη αφήγηση της αμερικανικής ιστορίας, αλλά που στη λογοτεχνία του ΜακΚάρθι μετατρέπονται σε φορείς μιας βαθιάς και σχεδόν αρχέγονης αλήθειας. Η έντονη σχέση με το τοπίο, η έλξη προς τη μοναχικότητα, η καχυποψία απέναντι στις βεβαιότητες του πολιτισμού και η αδιάκοπη αναζήτηση μιας αυθεντικής ύπαρξης διαπερνούν το έργο από την πρώτη έως την τελευταία σελίδα. Παράλληλα, το μυθιστόρημα λειτουργεί ως ένα πολύτιμο κλειδί για την κατανόηση ολόκληρου του μακαρθικού σύμπαντος, προαναγγέλλοντας πολλά από τα θέματα που θα κορυφωθούν αργότερα στον *Ματωμένο Μεσημβρινό*, στο *Τέκνο του Θεού*, στον *Δρόμο* και, δεκαετίες αργότερα, στον *Επιβάτη*.

ΙΑΝ ΜΑΚΓΙΟΥΑΝ

Τι μπορούμε να γνωρίζουμε

Μτφρ.: Κατερίνα Σχινά, Εκδόσεις Πατάκης

Ο Ίαν ΜακΓιούαν, ένας από τους σημαντικότερους ανατόμους της σύγχρονης συνείδησης, στρέφεται αυτήν τη φορά σε ένα από τα πιο επιτακτικά ερωτήματα του 21ου αιώνα: τι σημαίνει πραγματικά να γνωρίζουμε σε έναν κόσμο όπου η πληροφορία πολλαπλασιάζεται με λιγνιγώδη ταχύτητα και τα δεδομένα μοιάζουν απεριόριστα; Με αφετηρία την αναζήτηση ενός χαμένου ποιήματος του θρυλικού ποιητή Φράνσις Μπλάντι, ο ΜακΓιούαν στήνει ένα πολυεπίπεδο μυθιστόρημα ιδεών γύρω από τη φύση της γνώσης, της μνήμης και της πολιτισμικής κληρονομιάς. Τι είναι εκείνο που μετατρέπει ένα έργο σε μύθο; Η εγγενής αξία του, η ιστορική του σημασία ή μήπως η απουσία του; Πόσο συχνά η συλλογική μνήμη οικοδομείται πάνω σε κενά, σε χαμένα τεκμήρια, σε θραύσματα και αφηγήσεις που συμπληρώνουν τη σιωπή των γεγονότων; Και μήπως τελικά η έλλειψη είναι εκείνη που γεννά τον θρύλο; Τα ερωτήματα αυτά διατρέχουν την έρευνα του Τομ Μέτκαλφ, ενός πανεπιστημιακού που ζει στη Βρετανία του 22ου αιώνα και επιχειρεί να ανασυνθέσει το παρελθόν μέσα από τα ίχνη που έχουν απομείνει. Ωστόσο, η αναζήτηση του χαμένου ποιήματος δεν είναι παρά η αφορμή για μια ευρύτερη διερεύνηση των ορίων της ανθρώπινης γνώσης. Παρά τα αδιανόητα τεχνολογικά εργαλεία που διαθέτει, ο ήρωας έρχεται διαρκώς αντιμέτωπος με την αβεβαιότητα, τις ελλείψεις και τις παραμορφώσεις που συνοδεύουν κάθε προσπάθεια κατανόησης του κόσμου. Την ίδια στιγμή, η Μεγάλη Βρετανία του μέλλοντος βρίσκεται αντιμέτωπη με τις συνέπειες της οικολογικής κρίσης, υπενθυμίζοντας ότι η τεχνολογική πρόοδος δεν συνεπάγεται αναγκαστικά και σοφία. Αυτή η αντίφαση – η συνύπαρξη πρωτοφανούς συσσώρευσης γνώσης και βαθιάς αδυναμίας διαχείρισης των κρίσεων που η ίδια η ανθρωπότητα προκαλεί – βρίσκεται στον πυρήνα του βιβλίου και συνομιλεί άμεσα με τις αγωνίες του παρόντος.

ΤΟΜΑΣ ΜΑΝ

Τόνιο Κραίγκερ

Μτφρ.: Μαργαρίτα Ζαχαριάδου, Εκδόσεις Δώμα

Όταν ο Τόμας Μαν δημοσίευσε τον *Τόνιο Κραίγκερ* το 1903, ήταν μόλις είκοσι οκτώ ετών και είχε ήδη γνωρίσει την καταξίωση με τους *Μπούντενμπερκ*. Ωστόσο, στη νουβέλα αυτή δεν συναντά κανείς απλώς έναν πολλά υποσχόμενο νεαρό συγγραφέα, αλλά έναν δημιουργό που φαίνεται να έχει ήδη εντοπίσει τα μεγάλα υπαρξιακά και αισθητικά ερωτήματα που θα τον απασχολήσουν σε ολόκληρη τη διαδρομή του. Το έργο λειτουργεί ως ένα είδος προλόγου στο μεγάλο πνευματικό σύμπαν του Μαν, προαναγγέλλοντας θεματικές που θα βρουν αργότερα την πληρέστερη ανάπτυξη τους στο *Μαγκκό Βουνό*, στον *Θάνατο στη Βενετία* και στον *Δόκτορα Φάουστους*. Ο ήρωας της νουβέλας, ο Τόνιο Κραίγκερ, αποτελεί μία από τις πιο διαφανείς αυτοπροσωπογραφίες του συγγραφέα: η διπλή του καταγωγή, η αίσθηση του ανήκειν και ταυτόχρονα του μη ανήκειν, η έλξη προς τον κόσμο της τέχνης αλλά και η νοσταλγία για τη φαινομενική γαλήνη της αστικής ζωής παραπέμπουν ευθέως στις προσωπικές εμπειρίες του ίδιου του Μαν. Ακόμη και τα αρχικά του ήρωα μοιάζουν να υποδηλώνουν τη στενή συγγένεια δημιουργού και δημιουργήματος. Πέρα όμως από τα βιογραφικά ίχνη, εκείνο που καθιστά το κείμενο διαχρονικά γοητευτικό είναι η οξύτητα με την οποία συλλαμβάνει το δράμα του καλλιτέχνη. Ο Τόνιο βρίσκεται παγιδευμένος ανάμεσα σε δύο κόσμους: από τη μία πλευρά η ζωή, η αμεσότητα, η φυσικότητα των ανθρώπων που συμμετέχουν αβίαστα στον κόσμο και από την άλλη η τέχνη, που απαιτεί απόσταση, παρατήρηση και συχνά μοναξιά. Πρόκειται για έναν διχασμό που θα στοιχειώσει ολόκληρο το έργο του Μαν και θα μετατραπεί σε έναν από τους πιο γόνιμους άξονες της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας του 20ού αιώνα.

J. M. COETZEE

Η ελπίδα και άλλες ιστορίες

Μτφρ.: Χριστίνα Σωτηροπούλου, Εκδόσεις Διόπτρα

Ο *Πολωνός*, η πρόσφατη νουβέλα του Τζ. Μ. Κούτσι, υπήρξε μία από τις πιο ουσιαστικές και συγκινητικές στιγμές της ύστερης δημιουργικής περιόδου του Νοτιοαφρικανού νομπελίστα: λιτή, ακριβής και βαθιά μελαγχολική, επανέφερε στο προσκήνιο ορισμένα από τα θεμελιώδη ερωτήματα που διατρέχουν ολόκληρο το έργο του. Οι ιστορίες που συγκροτούν τη συλλογή *Η ελπίδα και άλλες ιστορίες*, οι οποίες αρχικά συνδέονταν εκδοτικά με τον *Πολωνό*, αλλά οι εκδόσεις Διόπτρα προτίμησαν τη χωριστή έκδοση, συνεχίζουν και διευρύνουν αυτήν τη διερεύνηση, λειτουργώντας ως παραλλαγές πάνω στις ίδιες υπαρξιακές αγωνίες. Στις σελίδες του βιβλίου επανέρχονται θέματα που ο Κούτσι επεξεργάζεται εδώ και δεκαετίες με αξιοθαύμαστη συνέπεια: η φθορά του χρόνου, η μνήμη ως καταφύγιο και ως βάρος, η επιθυμία που επιμένει ακόμη και όταν το σώμα γερνά, η μοναξιά, η εξάρτηση και η αναπόφευκτη συνάντηση με τη θνητότητα. Κεντρική παρουσία παραμένει η *Ελίζαμπεθ Κοστέλο*, μία από τις σημαντικότερες μορφές που δημιούργησε ο Κούτσι και ταυτόχρονα ένα από τα πιο γόνιμα λογοτεχνικά του προσώπια. Γνωστή ήδη από το ομώνυμο μυθιστόρημα, τον *Αργό Άνθρωπο* και τις *Ζωές των Ζώων*, η Κοστέλο λειτουργεί για

ακόμη μία φορά ως πεδίο δοκιμασίας ιδεών, αμφιβολιών και ηθικών διλημάτων. Μέσα από τη μορφή της, ο συγγραφέας εξερευνά τη δύσκολη ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη για αυτονομία και στην αναπόδραστη εξάρτηση από τους άλλους, ανάμεσα στην επιθυμία για ελευθερία και στην πραγματικότητα της φροντίδας, που γίνεται ολοένα πιο επιτακτική όσο προχωρά η ηλικία. Ιδιαίτερα συγκινητικές είναι οι στιγμές που ο Κούτσι επιστρέφει στο ζήτημα της σχέσης ανθρώπου και ζώων, μια από τις πιο επίμονες ηθικές του αναζητήσεις. Όπως συμβαίνει σε ολόκληρο το έργο του, το ενδιαφέρον του δεν εξαντλείται σε μια φιλοζωική ή οικολογική προβληματική: τον απασχολεί ουσιαστικά η ευαλωτότητα του άλλου, να ασκεί τη συμπόνια και να αναμετρήσει με τα όρια της ηθικής του συνείδησης. Με τη χαρακτηριστική του λιτότητα, που κρύβει πίσω της τεράστια πνευματική ένταση, ο Κούτσι αποφεύγει τις εύκολες απαντήσεις και παραμένει πιστός στη λογοτεχνία της αμφιβολίας που οικοδόμησε σε όλη τη διαδρομή του.

ΠΕΤΕΡ ΧΑΝΤΚΕ

Η μπαλάντα του τελευταίου θαμώνα

Μτφρ.: Σπύρος Μοσκόβου, Εκδόσεις Εστία

Στο πιο πρόσφατο μυθιστόρημά του, ο νομπελίστας Πέτερ Χάντκε επιστρέφει σε ένα από τα πλέον οικεία πεδία της λογοτεχνίας του: τη συνάντηση της μνήμης με τον χρόνο και την αδυναμία του ανθρώπου να αναγνωρίσει τον άλλοτε οικείο κόσμο. Η *Μπαλάντα του τελευταίου θαμώνα* αφορμάται από μια φαινομενικά απλή υπόθεση, η οποία όμως στα χέρια του Αυστριακού συγγραφέα αποκτά σταδιακά διαστάσεις μιας βαθιά υπαρξιακής περιπλάνησης: ο μονόφθαλμος Γκρέγκορ επιστρέφει για λίγες ημέρες στον τόπο καταγωγής του, αλλά είναι μια επιστροφή που δεν έχει τίποτε το καθησυχαστικό. Το χωριό που γνώριζε έχει σχεδόν εξαφανιστεί, απορροφημένο από την αδιάκοπη επέκταση του αστικού τοπίου. Οι παλιές διαδρομές, τα σημεία αναφοράς και οι γνώριμες μορφές έχουν μεταβληθεί ή χαθεί. Το μόνο που μοιάζει να αντιστέκεται στη φθορά δεν είναι ο τόπος αλλά η μνήμη, η οποία επιμένει να διατηρεί ζωντανές εικόνες ενός κόσμου που δεν υπάρχει πια. Ταυτόχρονα, ο Γκρέγκορ κουβαλά μαζί του ένα βαρύ καθήκον: να αναγγείλει στην οικογένεια του Χανς, ενός άνδρα που υπηρέτησε στη Λεωφόνο των Ξένων, τον θάνατό του στο πεδίο της μάχης. Η επικείμενη συνάντηση με τους γονείς και την αδελφή του νεκρού γίνεται η αφορμή για μια βαθύτερη αναμέτρηση με το παρελθόν, με τις φιλίες, τις απώλειες και τις σιωπές που συσσωρεύει ο χρόνος. Όπως συχνά συμβαίνει στον Χάντκε, το εξωτερικό γεγονός λειτουργεί κυρίως ως καταλύτης μιας εσωτερικής διαδρομής. Με τη χαρακτηριστική αργή και στοχαστική του πρόξα, ο Χάντκε μετατρέπει μια επιστροφή στο χωριό σε έναν διαλογισμό πάνω στη μνήμη, την απώλεια και την αίσθηση του ανήκειν. Ως εκ τούτου, η *Μπαλάντα του τελευταίου θαμώνα* συνομιλεί με τις μεγάλες αγωνίες της εποχής μας – την εξαφάνιση των τόπων, τη δυσκολία εύρεσης νοήματος μέσα στην τύρβη της σύγχρονης ζωής – χωρίς ποτέ να εγκαταλείπει τη βαθιά ανθρωπινή κλίμακα της αφήγησης.

ΑΠΟ ΤΗΝ
TINA MANAH LAPA